

Verslag

Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit

Datum: 15 november 2019

Plaats: Gouda

Naam	Vertegenwoordigt	Werkt bij
Aanwezig:		
Rob van Hees	Voorzitter CCvD Restauratiekwaliteit	
Walter de Koning	Secretaris CCvD Restauratiekwaliteit	ERM
Kasper Burgy	Vakgroep Restauratie	Burgy Bouwbedrijf
Natasha Herman	RN, ARA, VRN – uitvoerende restauratoren	Redbone Bindery
Gert Tutert	Private opdrachtgevers	SBGK
Rients Anne Slotema	Federatie Grote Monumentengemeenten – FGM	Leiden
Joop Heijdra	Provincies	Gelderland
Marc van Roosmalen	Raad voor Vastgoed Rijksoverheid – RVR	Rijksvastgoedbedrijf
Michiel van Hunen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed – RCE	RCE
Isja Finaly	Federatie Instandhouding Monumenten - FIM	Vereniging HdK
Afwezig:		
Berrie Endevoets	Platform Gespecialiseerde aannemers	OrlyEndevoets
Bastiaan van de Kraats	Vereniging Architecten Werkzaam in de Restauratie - VAWR	1 meter 98
Miranda Maring	Certificerende instellingen	Hobeon
Gast:		
Berry Blaak		SKG

1. opening, vaststellen agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld. Marc van Roosmalen wordt gefeliciteerd met de Schreuderprijs voor het project De Bastei.

2. Verslag en actielijst bijeenkomst 20 september 2019

Redactioneel:

Besluit: het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag:

- Het advies m.b.t. de BRL Riet is verzonden. Het is niet bekend welke vervolgcacties door SKH worden gepland.
- De infobladen zijn afgerond en gepubliceerd op de website. Er zal een passend intro worden toegevoegd dat een indruk van 'alleen maar problemen' moet wegnemen. **Actie De Koning**
- Er wordt gewezen op diverse initiatieven die van belang zijn voor het project 'Digitaal schouwen' (WTA over fotogrammetrie; Monuscan).
- De WTA organiseert een bijeenkomst over brand op 3 april 2020 in Mechelen.
- Marc van Roosmalen merkt op dat hij de nieuwe website niet altijd gebruiksvriendelijk vindt als je gericht op zoek bent naar een document.

Actielijst:

De actielijst wordt doorgenomen en bijgewerkt.

Naar aanleiding van de actielijst:

- De voorzitter vraagt prioriteit voor het uitwerken van de begrippenlijst (RN-vertaling nalopen).
- Het CCvD wordt per vergadering voorzien van een lijst documentcodes en namen.

Vergaderschema 2020

De vergaderdata zijn 6 maart, 8 mei, 4 september, 6 november 2020.

3. Vaststellen ontwerp-wijzigingen URL 4004, 4010, 4011, 4014

3.1 wijziging i.v.m. verduurzaming

In het kader van de Routekaart Verduurzaming Monumenten heeft ERM de taak om de URL-en aan te vullen met richtlijnen m.b.t. verduurzaming (in de betekenis van verbeteren van de energieprestatie). Daartoe worden alle URL-en gezien en aangevuld. De URL-en voor de verschillende typen dakbedekking (URL 4004 Riet, 4010 Historisch Leidak, 4011 Metalen daken bij monumenten, 4014 Historisch Pannendak) zijn in één begeleidingscommissie onder de loep genomen om te komen tot een onderling afgestemde aanvulling. URL 4014 heeft als model gefungeerd. Voor daken betekent het verduurzamen vooral verantwoord isoleren (de bredere afweging op gebouwniveau is onderdeel van de restauratievisie resp. ontwerp).

Het werk heeft per URL geresulteerd in een aanvulling met de volgende inhoud:

- Aanvulling definities
- Aanvulling werkafspraken
- Beslisboom voor het kiezen van isolatiepakketten
- Tekeningen / referentiedetails voor de isolatiepakketten (alleen gereed bij URL 4014)

Tijdens de bespreking komt aan de orde:

- Gesignaleerd wordt dat er onder bouwfysici discussie is over de vraag of wel of niet een luchtsponw bij het dakbeschot aanwezig moet zijn. Is het juist dat er bij de meeste daken (riet, metaal, pan) geen luchtsponw wordt voorgesteld? Is het gezien de bestaande discussie niet beter om 2 varianten op dit punt te hebben? Dit wordt nagegaan.
- Gewezen wordt op SBR-publicatie 64 die bruikbare referentiedetails bevat (zij het niet geheel actueel, niet monument-specifiek)
- De teksten lijken vanwege het aanzicht standaard aan te sturen op binnen isolatie, terwijl bouwfysisch gezien buitenisolatie toch altijd de beste optie is. De voorkeur voor buitenisolatie zou meer naar voren moeten komen.
- De teksten bevatten op diverse plaatsen het woord 'moeten' of 'niet toegestaan', bv par 3.8.2 blz. 5 en par 3.8.9 blz. 7. Het CCvD ziet deze teksten als (sterke) aanbeveling, maar niet als verplichting of verbod. De teksten hierop nalopen en aanpassen.
- De tekst hanteert de term 'dampdicht' bij folies en bij PUR, maar dat is niet mogelijk. De juiste term is dampremmend.
- Blz. 2 / 3: de definities van dampdiffusieweerstand, koudebrug, warmtebufferend vermogen moeten worden aangepast.
- Par 3.2.6 de tekst suggereert 1:1 vervanging, maar die is bij verduurzaming niet mogelijk. Niet verwijzen naar Monumententoezicht.nl, want daar staan (nu nog) geen teksten over verduurzaming op.

- Par 3.8.2, blz. 5: de passage over aftapen is te uitvoerend. Het doel toevoegen (het gaat om het voorkomen van toestroming van lucht). Aftapen is een middel om dat doel te bereiken.
- Blz. 6 Beslisboom. Deze wordt nog aangepast en daarom niet besproken.
- Blz. 9: 'hergebruikt of vernieuwd' vervangen door 'in principe hergebruikt en waar nodig aangevuld'. Dit ook in de rest van de tekst aanpassen.
- Aandacht wordt gevraagd voor het fenomeen dat het verwerken van folie soms te brandgevaarlijk is voor een pand (hetgeen leidt tot keuze voor een andere maatregel). Dit wordt nagegaan.
- URL 4004: dakdekkerswerk veranderen in rietdekkerswerk

Besluit: de ontwerp-wijzigingen m.b.t. verduurzaming van de URL-en 4004, 4010, 4011 en 4014 worden vrijgegeven voor een openbare reactieronde met in achtneming van bovenstaande opmerkingen. **Actie De Koning**

3.2 wijziging i.v.m. maatregelen brandveiligheid

Om de risico's op brand door / tijdens herstelwerkzaamheden te verminderen zijn de maatregelen bij brandgevaarlijke werkzaamheden uitgewerkt voor de URL-en 4004, 4010, 4011, 4014. (Dit wordt ook meegenomen bij de nu lopende herziening van URL 4009 Historisch schilderwerk; behandeling in het CCvD in maart 2020). De wijzigingen zijn voorbereid tegelijk met de wijzigingen als bedoeld bij 3.1.

Tijdens de bespreking komt aan de orde:

- Het besluit beperkt zich tot de 4 URL-en. De toelichtingen op blz. 1 (incl. citaten uit BMV08) blijven buiten beschouwing. De tekst m.b.t. URL 3001 en URL 4009 ook; deze komen later bij de wijziging van die documenten terug.
- Waarom bij URL 4004 geen brandblussers en bij URL 4010 wel voorgeschreven?
- Brandblussers zijn in de Checklist verder gespecificeerd dan in de hoofdtekst. Hoofdtekst aanvullen.
- Tekstueel: 'controleer gedurende minimaal 2 uur...'; branddeken veranderen in blusdeken; slijpschijven
- Checklist Brandgevaarlijk werkzaamheden, onderdeel 05: is naast poederblusser ook sproeischuimblusser mogelijk?

Besluit: de ontwerp-wijzigingen m.b.t. brandveiligheid van de URL-en 4004, 4010, 4011 en 4014 worden vrijgegeven voor een openbare reactieronde met in achtneming van bovenstaande opmerkingen. **Actie De Koning**

4. Vaststellen ontwerp-wijzigingen URL 2005

4.1 Wijziging i.v.m. verduurzaming

Bij het gereed komen van URL 2005 Gebouwinspecties is afgesproken om een hoofdstuk 6 toe te voegen over het gelijktijdig met een bouwkundige gebouwinspectie inspecteren van duurzaamheidsmaatregelen. De begeleidingscommissie heeft daartoe een ontwerp-aanvulling van URL 2005 opgesteld. Een belangrijk punt in de discussie was de afbakening: wat past (nog) wel en wat niet meer binnen het kader van een inspectie? Zo vallen installaties buiten de reguliere (bouwkundige) inspectie. Ook is van belang dat een inspectie niet geschikt is voor het opstellen van een (verduurzamings-) advies.

Het voorstel is dan ook om de aanvulling te richten op het verzamelen van een gegevens met betrekking tot de energieprestatie. De titel van het hoofdstuk 6 wordt daar op aangepast. De gegevensverzameling wordt gefaciliteerd met een format.

Tijdens de bespreking komt aan de orde:

- Na het verzenden van de stukken zijn nog aanvullende reacties ontvangen vanuit MonumentenwachtNL. De tekstuele wijzigingen worden verwerkt. Goed om een duidelijke scheiding te hebben tussen het verzamelen van gegevens en het geven van advies, dit onderwerp verder bespreken met MonumentenwachtNL en de begeleidingscommissie.
- De tekst hoofdstuk 6 is nogal afwijkend van de rest van de URL, lijkt te veel geschreven als een aparte tekst. Hierop nalopen.
- Definitie warmteweestandscoëfficiënt en warmtedoorgangscoefficient onjuist. Aanpassen.
- Tekstueel: CO₂ (i.p.v. CO²); de inspecteur legt geen waarden vast, maar benoemt
- Checklist Algemeen: duidelijk maken dat de inventarisatie per bouwdeel is.
- Checklist 323000: deuren worden niet geïsoleerd (spreek over kierdichting rond deuren)
- Checklist Beglazing: ouderdom en dikte van het glas zijn ook belangrijk en op te nemen.
- Checklist 471100 ev. over daken: ook dikte van het isolatiepakket opnemen

Besluit: vrijgeven van de ontwerp-wijziging van URL 2005 m.b.t. verduurzaming voor een openbare reactieronde. **Actie De Koning**

4.2 Wijziging i.v.m. aanvulling Bijlage 4 Gebrekenlijst en Bijlage 6 Herstelmaatregelen

De wijziging betreft vooral aanvullingen:

- Funderingen: Bij het gereed komen van URL 2005 heeft het CCvD meer aandacht gevraagd voor funderingen in Bijlage 4 en Bijlage 6.
- Aanvulling met diverse nieuwe onderdelen (nieuwe delen van het Inspectiehandboek Monumentenwacht die inmiddels gereed zijn en bestaande delen die nog niet in de URL stonden).

Tijdens de bespreking komt aan de orde:

- De hoeveelheid tekst is te veel voor het CCvD om op juiste wijze te beoordelen. Voor de RCE speelt ook de relatie (inhoudelijke afstemming) met de Techniekgidsen. Afgesproken wordt een bouwkundige tijdens de reactieronde een review te laten doen. **Actie De Koning**
- De splitsing tussen schadebeeld en beoordeling (oorzaak) moet consequent worden doorgevoerd. Hierover staat al een overleg met TNO. **Actie De Koning**
- Bijlage 6 blz. 8: 'voldoende stootvoegen openhouden'; dit is niet van toepassing op een keermuur.
- F30 op alle plaatsen voluit weergegeven

Besluit: vrijgeven van de ontwerp-wijziging van URL 2005 (aanvulling Bijlage 4 en 6) voor een openbare reactieronde. **Actie De Koning**

5. Vaststellen wijziging van URL 4001 Historisch Timmerwerk

T.b.v. de wijziging die tijdens de vorige CCvD-vergadering als ontwerp is vastgesteld, heeft een openbare reactieronde plaatsgevonden. Er zijn geen reacties ontvangen. Wel zijn er diverse wijzigingen ten gevolge van de wetgevingstoets (bijgaand). Ook de eindredactie heeft tot diverse aanpassingen geleid (de eerste versie van URL 4001 is al wat ouder). Na vaststelling door het CCvD wordt de conformiteitsverklaring gevraagd en bekrachtiging door het ERM-bestuur.

Besproken wordt het volgende:

- De wijzigingen in de tekst zijn niet meer zichtbaar (te veel redactionele wijzigingen)
- Na verzending is een aanvullende reactie ontvangen vanuit de begeleidingscommissie (Monumentenwacht). Deze wijzigingen worden meegenomen.
- Hoe wordt omgegaan met slijtage aan traptreden (niet gewijzigde tekst)? Dit is een ontwerp-keuze die wordt voorbereid conform de Restauratieladder
- Blz. 20, onderschrift bij de foto aanvullen (waarom is Meranti in dit geval niet geëigend)
- Bijlage 5: titels bij de tekeningen toevoegen
- Bijlage 5: diverse details op tekeningen ogen wat verouderd. **Actie Tutert en Burgy.**

Besluit: URL 4001 versie 2.0 wordt vastgesteld met in achtneming van bovenstaande wijzigingen. Het resultaat van de actie m.b.t. Bijlage 5 tekeningen wordt per mail aan het CCvD voorgelegd. **Actie De Koning**

6. Vaststellen projectplannen

6.1 Projectplan Moleninspecties

Het project is een 'afsplitsing' van het project 'aanvullen URL 2005' omdat de doorlooptijd en de te betrekken personen te veel afwijken. Het projectplan is besproken met / goedgekeurd door de begeleidingscommissie. Het project is op basis daarvan inmiddels gestart.

Besproken wordt:

- De aanvulling van URL 2005 is bedoeld voor moleninspecteurs, vooral het gaande werk is nieuw. Voor het staande werk gaat het om een check / precisering.
- Is de tekening met splitsing tussen gaand / staand werk juist als het gaat om het kruiwerk? Wordt gezien in het project.
- Worden poldermolens met scheprad meegenomen of alleen met vijzel (zie tekening)? Wordt gezien in het project.

Besluit: het projectplan wordt vastgesteld met bovenstaande vraagpunten voor de uitvoering

6.2 Projectplan update GEAR

Het projectplan is besproken met / goedgekeurd door de begeleidingscommissie. Het project is op basis daarvan inmiddels gestart.

Besproken wordt:

- Is de omvang van de delegatie van (ontwerpde) restauratie-architecten voldoende in verhouding tot de rest van de begeleidingscommissie?

- De gemeentelijk vertegenwoordiger is zowel bouwhistoricus als gemeentelijk adviseur
- Wordt een herziening van URL 2001 nagestreefd? Nee, alleen een aanscherping van teksten als dat uit het overleg over de regeling voor de architecten volgt

Besluit: het projectplan wordt vastgesteld

7. Discussie 'evaluatie restauratieladder'

Besluit: aangehouden i.v.m. gebrek aan tijd

8. Communicatie

Het CCvD heeft verzocht om een lijst lopende acties m.b.t. communicatie, op basis waarvan suggesties voor aanvulling kunnen worden gedaan. Het overzicht van acties in 2019 en 2020 leidt tot een aantal vragen:

- Hoe presenteert ERM zich? Is afhankelijk van de vraag / bijeenkomst.
- Hoe worden ervaringen met het functioneren van de regelingen opgehaald? De gebeurt via feedback bij audits en begeleidingscommissies. Verder jaarlijkse monitoringsrapportage.
- Wat kan gedaan worden aan het beter behapbaar maken van de inhoud van de URL-en? We geven de Checklisten uit (voor sommige URL-en niet alle) en Infobladen (alle URL-en). Het NRC geeft een cursus gericht op het geven van overzicht. Bij herziening van een URL worden de begrippen in een bijlage geplaatst, dat maakt de hoofdtekst korter.
- De bekendheid bij gemeenten en provincies is duidelijk groeiend, maar blijft een aandachtspunt. Dat geldt ook voor opdrachtgevende partijen.

De voorzitter concludeert dat het beter bereiken van overheden en opdrachtgever kernpunt is. Suggesties blijven welkom.

9. Mededelingen / informatie-uitwisseling

- Andre Hoek heeft besloten het CCvD te verlaten, er is derhalve een vacature 'opdrachtgever restauratoren'
- Rob van Hees koppelt terug uit het ERM-bestuur
- Het overzicht met de stand van zaken 'Aanvullende initiatieven' wordt kort toegelicht.

10. Rondvraag

Geen

Volgende vergadering:

6 maart 2020, 9.30 -12.30 uur in Gouda.